NORGES BONDELAG

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Vår saksbehandler	Vår dato	Vår referanse
Ingrid Melkild	30.08.2012	12/00838-3
22 05 45 46		Deres referanse
		201202659

Høring - endringer i patentloven m.m.

Det vises til høring av endringer i patentloven, patentforskriften, planteforedlerforskriften og forskrift om avgifter og gebyrer til Patentstyret. Høringen går gjennom de avbøtende tiltakene som ble innført i forbindelse med gjennomføringen av EUs patentdirektiv i 2004.

Generelle kommentarer

Norges Bondelag har ved tideligere høringer vært kritisk til flere sider av patentering av biologisk materiale. Blant annet fryktet vi at tiltredelsen til den europeiske patentkonvensjonen ville føre til en svekkelse av de avbøtende tiltakene som ble nedfelt ved innlemmelsen av EUs patentdirektiv i norsk rett. Vi er derfor positive til at man nå foretar en gjennomgang av hvordan regelverket og de avbøtende tiltakene har fungert, men vi mener at høringen i større grad burde gitt et helhetsbilde av hva som har vært konsekvensene av implementeringen av EUs patentdirektiv. Uten et slikt perspektiv blir vurderingen av de enkelte avbøtende tiltak begrenset.

Norges Bondelag understreker at det er avgjørende med tiltak som sikrer en restriktiv praksis når det gjelder patenter for biologisk materiale, og at dette fortsatt må være et høyt prioritert mål fremover. Vi er blant annet svært kritiske til den økte maktkonsentrasjonen over såfrø og videre verdikjede som følger med genmodifisert plantemateriale og patentering av dette.

Etter tiltredelsen til den europeiske patentkonvensjonen har Det europeiske patentverket overtatt 70 % av søknadene som før ville blitt behandlet av Patentstyret. De avbøtende tiltakene som ble innført ved gjennomføringen av EUs patentdirektiv i norsk rett, gjelder ikke ved behandling av patentsøknader av Det europeiske patentverket. Selv om det i etterkant kan reises sak om gyldigheten av et europeisk patent i Norge, gir ikke dette en fullgod kompensasjon når flertallet av patentsøknader som omfatter Norge behandles uten å legge avbøtende tiltak til grunn. Vi forventer derfor at norske myndigheter jobber for at det også ved behandling av patentsøknader i Det europeiske patentverket gjennomføres tiltak tilsvarende som ved behandling av Patentstyret.

Bondelagets Servicekontor AS

Postboks 9354 Grønland
0135 OSLO

Landbrukets Hus,
Schweigaardsgate 34 C
0191 OSLO

22 05 45 00

bondelaget@bondelaget.no

Norges Bondelag
Bondelagets Servicekontor AS

939678670
985063001 MVA

:

8101.05.12891
8101.05. 91392

Internett:
www.bondelaget.no

Kommentarer til de enkelte forslagene

Restriktiv praktisering av patentvilkår
For oppfinnelser som gjelder naturlig forekommende biologisk materiale innførte man ved implementeringen av patentdirektivet tiltak som skulle sikre en restriktiv praksis av kravet til oppfinnerhøyde, samt krav om at oppfinnelsen må kunne utnyttes industrielt. Departementet foreslår ingen realitetsendringer i disse bestemmelsene, men foreslår at bestemmelsene flyttes til en annen paragraf i patentloven, samt at det presiseres at manglende oppfyllelse av disse bestemmelsene er grunnlag for krav om ugyldighet. Det foreslås også at dette ugyldighetsgrunnlaget også skal være gyldig ved administrativ overprøving av et patent.

Norges Bondelag har ingen innvendinger mot disse forslagene.

Departementet vurderer at Patentstyret har fulgt opp føringene om restriktiv praktisering av patentvilkår for biologisk materiale på en god måte. Målstokken er praksis fra Det europeiske patentverket. Her vil vi vise til det som er angitt under i generelle kommentarer. Når over 70 % av søknadene som før ville tilfalt Patentstyret nå behandles av Det europeiske patentverket, er det svært viktig at norske myndigheter jobber for at det ved behandling av patentsøknader i Det europeiske patentverket innføres avbøtende tiltak tilsvarende som ved behandling av Patentstyret. Vi viser ellers til at Det europeiske patentverket har innvilget kontroversielle patenter på planter foredlet med konvensjonelle foredlingsprosesser (tomat og brokkoli). Norges Bondelag mener at høringsbrevet er mangelfullt når dette ikke redegjøres for ved gjennomgangen av patentpraksisen ved Det europeiske patentverket.

Departementet ber om synspunkt på om det er ønskelig med en særskilt bestemmelse som avgrenser patentvernet for oppfinnelser knyttet til gensekvenser, samt tilbakemelding på hvordan en slik bestemmelse bør utformes.

Norges Bondelag støtter en bestemmelse som vil avgrense patentvernet for gensekvenser. Bestemmelsen må utformes slik at den vil avgrense europeiske patent som gjøres gjeldende i Norge og som ikke har en tilsvarende avgrensing.

Tvangslisens
Etter gjennomføringen av patentdirektivet kan tvangslisens innvilges av domstolene eller ved forvaltningsvedtak fra Konkurransetilsynet. Siden innføringen av EUs patentdirektiv i 2004 har det kun vært reist en sak om tvangslisens for Konkurransetilsynet. Saken gjaldt patent på et virus som inngikk i en vaksine mot en laksesjukdom. Høringsbrevet angir at et sentralt spørsmål i saken var om vaksinen til selskapet som krevde tvangslisens var mer effektiv enn vaksinen til patenthaver. Dette krevde annen kompetanse og faglige vurderinger enn hva som er vanlig i Konkurransetilsynet eller Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet. Videre opplyser Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet at saken var omfattende, komplisert og ressurskrevende.

Justis- og beredskapsdepartementet skriver i høringsbrevet at det er lite grunnlag for å vurdere hvordan endringene i tvangslisensordningen har fungert. I den ene saken som man har fått erfaring med, reiste spørsmål som *”konkurransestyresmaktene ikkje er godt rusta*

til å vurdere". Videre angis det at det kan tyde på at det er lite behov for en ordning med tvangslisens på grunnlag av forvaltningsvedtak. Departementet argumenterer videre med at det er en fordel om instansen som behandler tvangslisens spørsmål også har myndighet til å avgjøre andre spørsmål knyttet til patentet. Departementet ønsker derfor tilbakemelding på om det er grunn til å holde på ordningen med at tvangslisens kan gis på grunnlag av forvaltningsvedtak.

Argumenter om at en sak er faglig krevende for myndighetene å vurdere, er etter Norges Bondelag mening ikke egnet til å gi tiltro til at utfordringene ved patentering av biologisk materiale blir ivaretatt på en betryggende måte. Vi synes det er svært betenkelig at manglende faglig kompetanse hos myndigheter kan føre til at bedre og mer egnet produkter hindres i å komme på markedet. Vaksiner er nettopp et eksempel på hvordan patenter kan påføre samfunnet betydelig tap, dersom mer effektive produkter hindres i å nå markedet på grunn av at relevante myndighetsorganer ikke har ressurser eller tilgjengelig nødvendig kompetanse til å vurdere om det er grunnlag for tvangslisens.

Vi mener at det må være en lav terskel for å kunne reise en sak om tvangslisens. Ordningen med at tvangslisens kan gis på grunnlag av forvaltningsvedtak må derfor videreføres. Vi forutsetter at man ved fremtidige saker skaffer til veie nødvendig fagkunnskap til at saken kan behandles forsvarlig.

Plikt til å opplyse om leverandørland

Det er etter patentloven plikt til å opplyse i søknad om opprinnelsen til biologisk materiale som inngår i oppfinnelsen. Departementet vil styrke åpenheten omkring slike opplysninger, og foreslår endringer i patentforskriften og planteforedlerforskriften slik at opplysninger om opphav til biologisk materialet eller tradisjonell kunnskap skal inngå i Patentregisteret og kunngjøringer om søknader, og kunngjøringer om patent og planteforedlerrett.

Norges Bondelag støtter disse endringene. Vi mener også at brudd på opplysningsplikten skal kunne medføre at en søknad ikke blir behandlet. Dette går Norge inn for i internasjonale organer, og Norge bør allerede nå ta dette inn i norsk rett.

Plikt til å opplyse om samtykke til bruk av humant materiale

Det skal fremgå av patentsøknaden om personen som har avgitt biologisk materiale til en oppfinnelse har samtykket i bruken av materialet. Departementet foreslår ingen endringer i denne praksisen. Norges Bondelag mener at manglende oppfylling av opplysningsplikten bør medføre at søknaden ikke behandles, jf. også tilsvarende kommentar til opplysninger om opphav til biologisk materialet og tradisjonell kunnskap.

Forlenget innsigelsesfrist

Alle kan fremme innsigelser mot et utstedt patent. For innsigelser som fremmes innen ni måneder etter at patentet er utstedt, er det ingen gebyrer. Dersom innsigelsen fremmes på grunnlag av at utnytting av patentet er i strid med offentlig orden eller moral, er fristen 3 år, jf patentloven § 1b.

Ved tiltredelsen til den europeiske patentkonvensjonen ble det innført en ordning der alle kan fremme krav overfor Patentstyret gjennom hele patentperioden om at et patent kan erklæres ugyldig dersom vilkårene i patentlovens §§ 1 til 2 ikke er oppfylte. Før denne

ordningen med administrativ overprøving hos Patentstyret ble innført, var domstolene eneste alternativ for å fremme krav om ugyldighet etter at innsigelsesfristen var gått ut. Ordningen med administrativ overprøving i hele patentperioden gjør at det ikke lenger er behov for en særskilt forlengt innsigelsesfrist på tre år dersom en mener patent vil være i strid med offentlig orden og moral. Departementet foreslår at den særskilte forlengede innsigelsesfrist på tre år fjernes i patentloven.

Norges Bondelag har ingen merknader til dette.

Den etiske nemda

Ved gjennomføring av patentdirektivet ble det opprettet en etisk nemd som Patentstyret skal rådføre seg med ved vurdering om patent skal nektes på grunnlag av patentloven § 1b. Nemda kan også brukes ved innsigelsessaker og ved behandling av saker i domstolene. Så langt er det få saker som har vært til behandling i den etiske nemda, og departementet mener det er grunn til å spørre om en skal holde på ordningen med en etisk nemd, det bes om tilbakemelding på dette.

Norges Bondelag mener at ordningen med en etisk nemd må opprettholdes. Vi støtter også at nemda sitt innspill om at *i) hensyn til velferd for alle berørte parter, ii) verdighet, iii) alvorlig skade på miljø, natur, biologisk mangfold og sosiale relasjoner, samt iv) berettiget eierskap,* bør danne grunnlag for Patentstyrets vurdering av hvilke søknader som bør fremlegges nemda for etisk vurdering. Det er ønskelig at nemda får mulighet til å komme inn i flere saker. Vi støtter alternativet hvor alle som ønsker det kan kreve at spørsmål om et patent strider mot patentloven § 1b, legges frem for Den etiske nemda. Ordningen må også omfatte europeiske patent med gyldighet i Norge.

Landbruksunntaket

Unntaket gir bønder som kjøper patenterte såfrø rett til å bruke avlingen til å ta ut nye såfrø som så brukes til egne avlinger. Unntaket gjelder for utvalgte plantearter, og små bruk må ikke betale vederlag for bruk av planteformeringsmaterialet. For dyreformeringsmateriale har bønder rett til å bruke patentvernede avlsdyr eller avlsmateriale til bruk i egen landbruksvirksomhet. Slik bruk er alltid vederlagsfritt. Departementet ser ikke behov for å gjøre noen endringer på disse reglene.

Norges Bondelag vil fremheve at disse unntakene er svært viktige for å sikre bønders rettigheter og eierskap over egen avling og tilgang til avlsmateriale for planter og dyr. Unntakene må videreføres.

Unntak fra enerett for bruk til planteforedling

Når patentert biologisk materiale brukes i kommersiell virksomhet for å foredle eller utvikle nye plantesorter, er dette et patentinngrep. Departementet mener det kan være grunn til å innføre et unntak i patentloven fra patenthavers enerett til bruk av biologisk materiale ved planteforedling. Dette vil i tilfelle være tilsvarende unntak som gjelder for vernet som sortseiere med plantforedlerrett har.

Norges Bondelag støtter dette forslaget. Skal man klare å takle klimaendringer og krav til økt matproduksjon er man helt avhengig av at det blir en lav terskel for å drive i foredlings- og utviklingsarbeid. Vi er bekymret for at økende grad av patentering av

plantemateriale vil utfordre dette, til tross for unntaket som nå foreslås. Konsekvensene av patentering av plantemateriale må derfor fortsatt følges nøye.

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Arild Bustnes Ingrid Melkild